

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA ADRION

NATURED

RJEŠENJA ZASNOVANA NA PRIRODI ZA PRAVEDNU OTPORNOST U JADRANSKO-JONSKIM GRADOVIMA

Bilten br. 4

Sa zadovoljstvom dijelimo četvrto izdanje NATURED biltena. Ovo izdanje predstavlja završetak zajedničkog akcionog plana za implementacijska rješenja zasnovana na prirodi, kao i pregled javnih gradskih planova koji su trenutno u toku, četvrti sastanak projektnih partnera u Crnoj Gori i jedanaest pilot aktivnosti u pripremi.

Budžet projekta u EUR

1.269.913,13 €

INTERREG finansiranje u EUR

1.079.426,13 €

Trajanje projekta

1.7.2024 - 31.12.2026.

Projekat je sufinansiran od strane Evropske unije kroz Interreg IPA ADRION program.

Saznajte više o NATURED projektu i našem partnerstvu!

NATURED projekat nudi rješenja zasnovana na prirodi za regiju ADRION koja se suočava s krizom klimatskih promjena

NATURED okuplja 12 partnera i 3 pridružena partnera iz 9 zemalja ADRION regije, uključujući regionalne i lokalne nadležne organe, uz podršku razvojnih agencija i institucija visokog obrazovanja i istraživanja, radi na razvoju i implementaciji rješenja zasnovanih na prirodi u svom području. Naši projektni partneri osnažice donosiocima politika i zainteresovane strane kako da spriječe efekte klimatskih promjena na urbana područja, posebno iznenadne poplave i urbana toplotna ostrva. Projekat nastoji promovisati pravedan, siguran, inkluzivan i lokalno zasnovan pristup otpornosti, utemeljen na nizu međusobno povezanih aktivnosti, koje uključuju razumijevanje interakcija između klime i gradova, kreiranje baza podataka i digitalnih mapa za klimatsku ranjivost i opasnosti u različitim urbanim zonama, te uključivanje građana i zainteresovanih strana u definisanje akcionih planova za rješenja zasnovana na prirodi.

Ova rješenja će biti testirana u pilot aktivnostima i naknadno integrisana u javne gradske planove radova, sa krajnjim ciljem preslikavanja najučinkovitijih rješenja na širem nivou.

ONO ŠTO SMO RADILI...

Tokom proteklih mjeseci, NATURED je prešao iz faze zajedničkog planiranja u fazu konkretne realizacije. Zajednički akcioni plan je završen, gradovi su započeli sagledavanje svojih javnih investicija kroz perspektivu rješenja zasnovanih na prirodi, a trenutno se implementira jedanaest pilot akcija.

Od lokalnih prioriteta do zajedničkog akcionog plana za rješenja zasnovana na prirodi

Nadovezujući se na debate vođene s građanima i zainteresovanim stranama u jedanaest pilot gradova, o kojima smo izvještavali u našem prethodnom izdanju, partneri su konsolidovali rezultate u izvještaje i portfolije rješenja zasnovanih na prirodi specifične za gradove, izvučene iz zajedničkog skupa od 36 rješenja procijenjenih prema očekivanim koristima, troškovima i zahtjevima upravljanja.

Zajedno sa mapama klimatske ranjivosti i opasnosti, te zajedničkom strategijom za otpornost gradova, ovi portfoliji su pružili osnovu za zajednički akcioni plan za moguća rješenja zasnovana na prirodi, zajednički razvijen pod koordinacijom Regionalne razvojne agencije Sjeverne Primorske Nove Gorice i Regije Tesalije, uz doprinos svih teritorijalnih partnera.

Plan postavlja akcioni okvir za svaki od jedanaest gradova kako rješenja zasnovana na prirodi mogu postati dio opštinskih planova javnih radova i druge planske instrumente, strukturu odgovornih lica, finansijska procjena instalacija i održavanje, te koji izvori finansiranja su dostupni i kako će se pratiti napredak.

Umjesto da predlaže jedno rješenje za sve gradove, plan slijedi pristup zasnovan na individualnom pristupu koji je u srcu NATURED-a, gdje svaki grad radi na osnovu svojih vlastitih ranjivosti, prostornih uslova, upravljačkih aranžmana i lokalnih prioriteta, unutar zajedničkog transnacionalnog okvira.

Posmatranje javnih radova kroz prizmu prirode

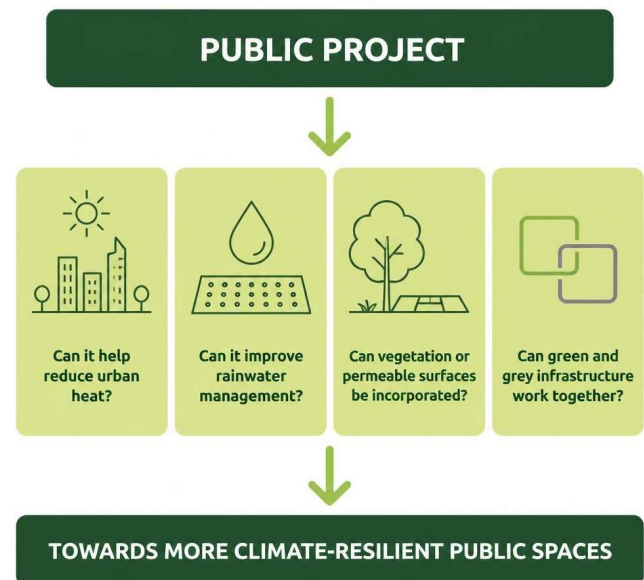
Gradovi kontinuirano ulažu u puteve, javne prostore, zgrade i drenažni sistem. Ova ulaganja oblikuju urbano okruženje decenijama, a takođe određuju koliko dobro grad podnosi rastuće temperature i intenzivne padavine. NATURED postavlja jednostavno pitanje:

Kada se planira javni projekat, može li priroda postati dio rješenja?

Pod koordinacijom opštine Tirana, uz tehničku podršku CORILA-e i Međunarodnog univerziteta u Sarajevu, partneri su se dogovorili o zajedničkom pristupu za pregled planiranih javnih radova i identifikaciju gdje rješenja zasnovana na prirodi mogu dopuniti konvencionalnu infrastrukturu i dodati koristi za klimatsku adaptaciju.

Ulica ili javni trg mogu ponuditi više prostora za vegetaciju i hladovinu. Projekat obnove može omogućiti propusne površine ili bolje upravljanje kišnicom. Javni objekti može biti pogodna za zelene elemente kao dio svog dizajna ili renoviranja. Cilj nije zamijeniti potrebnu infrastrukturu, već pronaći mjesta gdje zelena i siva rješenja mogu zajedno funkcionisati kako bi se stvorili urbani prostori otporniji i pogodniji za život.

Pregled se direktno nadovezuje na ono što je projekat već proizveo, a to su: karte klimatske ranjivosti koje pokazuju gdje su tačke visokih temperatura i poplava najznačajnije, dok portfoliji gradova i zajednički akcioni plan predstavljaju osnovu za odabir odgovarajućih odgovora. Pregledi se provode u partnerskim gradovima, a njihovi rezultati će biti dio pilot aktivnosti i rada projekta na široj primjeni.

Četvrti sastanak NATURED partnera u Staroj kraljevskoj prijestolnici Cetinju

Dana 13. i 14. maja 2026. godine održan je četvrti sastanak partnera na projektu NATURED u Cetinju, Crna Gora, u organizaciji Stare kraljevske prijestolnice Cetinje u prostorijama Agencije za razvoj i poslovnu podršku.

Nakon uvodnih napomena, opština Tirana je predstavila prijedlog za pregled javnih gradskih planova radova, nakon čega je uslijedila otvorena diskusija među partnerima. Upravni odbor je potom pregledao upravljanje projektom, izvještavanje i komunikaciju. Drugi dan bio je u potpunosti posvećen pripremi jedanaest pilot akcija, pri čemu je svaki partner predstavio planiranu intervenciju u svom gradu, svoj lokalni kontekst i vremenski okvir – prvi pregled pilot projekata na nivou cijelog projekta.

Dio programa bio je posvećen prirodnim i kulturno-istorijskim vrijednostima Stare kraljevske prijestolnice. Partneri su posjetili Rijeku Crnojevića, mjesto održavanja crnogorske pilot akcije, gdje će na šetalištu biti postavljena zasjenjena zelena konstrukcija sa zasađenim zelenim krovom – povezujući diskusije sa sastanka s jednim od lokalnih konteksta u kojima će se NATURED pristup primijeniti.

Jedanaest gradova, jedanaest lokalnih pristupa za djelovanje zasnovano na prirodi

Sljedeće poglavlje NATURED-a donosi pristup projektu u stvarne urbane sredine kroz jedanaest pilot akcija, po jednu u svakom partnerskom gradu, koje su u pripremi nakon sastanka na Cetinju.

Pilot koncepti odražavaju različite klimatske izazove i urbane uslove identifikovane kroz partnerstvo. Istražuju širok spektar pristupa, uključujući zelenije javne prostore i urbane parkove, ozelenjavanje zgrada, zelene koridore koji povezuju postojeće zelene površine, ulično drveće i poboljšane uslove rasta, zasjenjene zelene strukture, propusne površine i druga rješenja. Mnogi su dizajnirani da odgovore na urbanu vrućinu, dok nekoliko takođe pomaže gradovima da upravljaju intenzivnim padavinama dopuštajući većim količinama vode da proдре u tlo umjesto da brzo teče sa zatvorenih površina.

Slika ilustruje ovu logiku na jednostavan način. Konvencionalna "siva" ulica može se preoblikovati uvođenjem drveća, vegetacije i propusnih površina. Ovi elementi mogu pružiti hladovinu, smanjiti temperaturu površine i omogućiti da kišnica upije u zemlju, dok istovremeno poboljšava kvalitet i udobnost javnog prostora. Cilj nije primijeniti isti dizajn svuda, već pokazati kako se rješenja zasnovana na prirodi mogu uključiti u projekte koje gradovi već planiraju, radeći paralelno s konvencionalnom infrastrukturom umjesto da je zamjenjuju.

Eleven cities, eleven local contexts, one shared objective

Zbog toga je raznolikost NATURED pilot projekata korisna. Ne postoji jedna intervencija koja se može jednostavno prenijeti iz jednog grada u drugi. Svaki pilot je oblikovan klimatskim rizicima identifikovanim lokalno, u skladu sa karakteristikama lokacije, tehničkim i planskim uslovima, te prioritetima koje izražavaju lokalne zajednice i zainteresovane strane. Ono što se može prenijeti između gradova nije nužno sama intervencija, već pristup koji se koristi za identifikaciju onoga što najbolje funkcioniše u svakom kontekstu.

Istovremeno, pilot projekti dijele istu namjenu, pružajući praktične primjere kako rješenja zasnovana na prirodi mogu postati dio svakodnevnih urbanih sredina, a stečeno iskustvo podržaće replikaciju i šire prihvatanje pristupa zasnovanih na prirodi izvan samih pilot lokacija.

Šta slijedi

Tokom narednih mjeseci, partneri će završiti preglede javnih planova radova na nivou gradova, dok će nastaviti unapređivati pilot intervencije u NATURED gradovima. Iskustvo i lekcije stečene kroz ove aktivnosti biće zajednički ocjenjivani od strane partnerstva i korišteni za podršku širem transferu i replikaciji.

Nalazi će biti dio plana replikabilnosti projekta, istražujući kako se pristupi zasnovani na prirodi, razvijeni i testirani unutar NATURED-a, mogu prilagoditi drugim urbanim kontekstima širom Jadransko-jonskog regiona. Memorandum o razumijevanju takođe će podržati kontinuiranu saradnju i razmjenu znanja među partnerima i nakon završetka projekta.

Sljedeći bilten i završni događaj projekta pružiće priliku da se predstave rezultati ove završne faze implementacije i glavne lekcije naučene u projektu.

Pratite nas

Da budete u toku u svakom trenutku!

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA ADRION

NATURED

<https://www.interreg-ipa-adrion.eu/>

Project Natured

@projectnatured

@projectnatured

<https://www.youtube.com/@ProjectNATURED>

"Ovaj bilten je proizveden uz finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj dokumenta je isključiva odgovornost RDA Banat i ni pod kojim okolnostima ne može odražavati stav Evropske unije i/ili IPA ADRION programskih tijela."

Ako ste primili ovaj bilten, uključeni ste na jednu ili više poštanskih lista IPA ADRION programa/projekata. Posvećeni smo poštovanju i zaštiti privatnosti prikupljenih ličnih podataka. Vaše lične podatke smatramo povjerljivim informacijama i nikada ih nećemo prenijeti trećim stranama. Vaši lični podaci se koriste isključivo za svrhu primanja biltena. Vaši podaci o slanju pošte mogu se koristiti i od strane IPA ADRION programa i njegovih projekata za informativne i diseminacijske svrhe strogo povezane s programom i njegovim projektima. Ako ne želite primati više ovaj biltena i ne želite koristiti svoje podatke u svrhe distribucije, za odjavu nam pišite na: branislav.milosav@rcrbanat.rs